

PONTUSLULARIN TÜRK MİLLÎ MÜCADELESİ'NE KARŞI YENİ BİR CEPHE OLUŞTURABİLECEKLERİNE DAİR MUHTIRA

Nilüfer ERDEM*

Yunanistan'daki Pontuslular¹ Merkez Komitesi adına Başkan H. Kalantidis² ve Sekreter K. Kansiz imzası ile Yunan³ Genel Karargâhı'na sunulmuş olan aşağıda çevirisini vereceğimiz muhtırada, Pontusluların savaşıma hazır kuvvetleri hakkında bilgiler verilmekte ve bu kuvvetlerin “Türklerin millî örgütlenmelerinin merkezi” olarak nitelenen Sivas'a doğru ilerlemesi önerilmektedir. Böyle bir ilerleyişin Anadolu'lu bir takım unsurların harekete geçmesine de vesile olacağı ve Yunan Ordusu'nun işinin kolaylaştırılacağı iddia edilmekte, bununla ilgili Yunan Genelkurmayı'nın onayı ve Karadeniz'deki Pontus Rum örgütlerinin silahlandırılarak yönlendirilmeleri istenmektedir.⁴ Yunan kaynaklarında Pontus denildiğinde,

---

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İstanbul, Türkiye. e-mail: nilerdem@istanbul.edu.tr.

¹ Yunan kaynaklarında “Pontuslu” ifadesi ile kastedilen, işaret ettiğimiz bölgede yaşayan Ortodoks Rumlardır.

² Yunancanın Türk Alfabeti kullanılarak yazılışı konusunda Türkiye'de kurum ve kişilerin farklı uygulamalara gittikleri görülmüştür. Suat Sinanoğlu, Türk Tarih Kurumu, Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Millî Kütüphane uygulamaları buna örnek olarak gösterilebilir. Biz, kullanılan transliterasyon uygulamalarından hiç birini benimsemedik. Çünkü bizim kanaatimize göre, bunların hiç birinde Yunanca okunmuş tam olarak karşılanamamaktaydı. Bu esasen, Yunancada i, e ve o gibi seslerin birden fazla harfle karşılanmasından ve bunların farklı olarak belirtilmesi gerektiğinden kaynaklanan bir zorluktu. Tüm bunları düşünerek çalışmamızda Yunanca kelimelerin okunuşunu esas aldık ve kelimenin Yunanca olarak en yakın okunuş şeklini vermeye çalıştık.

³ Çalışmamızda Ortodoks olan, Yunanca konuşan (Rumca dediğimiz dil çok hafif şive farklılığı ile Yunancanın aynıdır) Osmanlı ve daha sonra Türk uyruklu olan azınlık mensuplarını “Rum” ifadesiyle andık. Yunanca konuşan, Ortodoks Yunanistan vatandaşlarını anmamız gerektiğinde “Yunan” kelimesini kullandık. Ancak Rumlar ve Yunanların iç içe geçtiği durumlarda “Helen” sözcüğünü tercih ettik.

⁴ **Venizelos Arşivi**, 173.315.29 Nolu Dosya

İnebolu'dan başlayarak Batum'a kadar uzanan ve Çorum, Yozgat, Tokat, hatta Sivas'ı içine alan bölge anlaşılmaktadır.⁵

Ele almakta olduğumuz muhtıra üzerinde herhangi bir tarih yer almamakla birlikte, Venizelos Arşivi'ndeki bilgi fişinde muhtıranın 1920 yılına ait olduğu belirtilmektedir. Yunan Genel Karargâhı'na verilmiş olan muhtıranın, Venizelos Arşivi'nde Yunanistan Başbakanı Venizelos'a sunulmuş bir ikizi bulunmaktadır. Her iki belgede de aynı görüşler tekrar edilmekle birlikte, Yunan Genel Karargâhı'na hitaben yazılmış olan muhtırada Pontuslu Rumlara ait kuvvetler daha detaylı verilmiştir. Venizelos'a sunulmuş olan bu ikinci muhtıra üzerinde yer alan tarih 24 Haziran 1920'dir⁶ ve Jülyen takvime göre olmalıdır.⁷ Unutmamak gerekir ki İzmir'e çıkan Yunan Ordusu, karşısında düzenli bir ordu bulunmayışından yararlanarak Batı Anadolu içlerinde ilerlemeye devam etmiş, bu ilerleyiş Milne Hattı'nda durmuştur. Milne Hattı'nda altı ay kadar bekleyen Yunan Ordusu, 22 Haziran 1920'de genel taarruza geçmiştir.⁸ Çevirisini verdiğimiz muhtıranın ilk cümlesinde “Yunan Ordusu'nun Anadolu içlerine doğru ilerleyişinin başarılı bir şekilde başlaması...” ifadesinin yer alması, zikrettiğimiz her iki muhtıranın da hemen hemen aynı tarihlerde kaleme alındığını düşündürmektedir. Bir diğer ifadeyle Yunan genel taarruzunun yarattığı ortamın ürünüdür.

Aşağıda metnini vereceğimiz muhtırayı daha iyi yorumlayabilmek adına, Anadolu Harekâtı öncesi dönemden başlayarak Yunanistan'ın, Anadolu Müslümanlarını pek çok alt kümeye ayırarak Ortodoks Hıristiyan unsurun, yani Rum milletinin Anadolu halkları içinde en büyüğü olduğunu kanıtlamak eğilimi gösterdiğini ifade etmek isteriz. Yunan propagandası çerçevesinde Türkler çok sayıdaki etnik ve dinsel topluluktan sadece biri olarak gösterilmiş, hatta bazı Müslüman grupların Helen soyundan geldikleri iddia edilmiştir. Yunanlar bu tip iddialarını Anadolu Harekâtı ve Mübadele'den sonra da sürdürmüşlerdir. Örneğin Atina'da Anatoli Cemiyeti Başkanı

⁵ Evstathios Pelagidis, **Alismonites Patrides – O İroikos Pontos [Unutulmayan Vatandaşlar – Kahraman Pontus]**, Thessaloniki [Selanik], Ekdosis Ciambiris Piramda [Ciambiris Piramida Yayınları], t.y., s. 8-9.

⁶ Gregoryen takvimde 7 Temmuz 1920'ye karşılık gelmektedir.

⁷ **Venizelos Arşivi**, 173.315.28 Nolu Dosya

⁸ Kostas Hacıantoniyu, **Mikra Asia-O Apeleftherotikos Agonas [Anadolu-Özgürleştirme Mücadelesi] 1919-1922**, Atina: Ekdosis Pelasgos [Pelasgos Yayınları], 1991, s. 7

Konstantinos G. Lameraz'ın cemiyette yaptığı sunumun 1929'da kitaplaştırılan metninde, Türklerin Anadolu'yu tanımadıkları, şehir ve kasabalarda yaşadıkları, kırsalda Anadolu'nun yerli halklarının bulunduğu, Dervişlerin (Konya ve Ankara illerinde oturan dervişler ifadesi kullanılmıştır), Yörüklerin ve Kızılbaşların Helen torunları oldukları dile getirilmiştir.⁹ Türk milletinin işgalci güçlerle mücadele ettiği bir dönemde Anadolu'da bir takım isyanlar yaşanmış olması, metnini vereceğimiz muhtırayı kaleme alanlar gibi bazı çevreleri cesaretlendirmiş olmalıdır.

Yukarıda andığımız iki muhtıra Pontus konusunda yazan Yunan tarihçilerin ve yazarların da gözünden kaçmamıştır. Bunlar konuyu ele aldıklarında, Pontusluların Mustafa Kemal kuvvetlerine saldırmak ve Yunan Ordusu'nun Orta Anadolu'da daha küçük bir direniş ile karşılaşması için ikinci bir cephe oluşturmak adına izin istediklerini, ancak ne yazık ki Venizelos başta olmak üzere Yunan yetkililerin bu öneriye duyarsız kaldıklarını vurgulamaktadırlar. Dolayısıyla bu teklifin kabul edilmesi halinde Yunanistan'ın Anadolu Harekâtı'nın gelişiminin farklı olabileceğini iddia etmektedirler.¹⁰ Muhtıranın altında imzası bulunan Hristos Kalantidis ve Konstantinos Kansız, 1913-1923 döneminin Trabzon Metropolitisi Hrisanthos¹¹ başkanlığında 1927'de kurulmuş olan Pontus Araştırmaları Komitesi'nin [Epitropi Pontiyakon Meleton] de kurucu üyelerindedir. Bu heyetin Pontus'a dair tarihî ve kültürel malzemeyi derleyip incelemek ve bununla ilgili yayınlar yapmak üzere teşkil edildiği ifade edilmektedir.¹²

Aşağıda çevirisi yer alan belgenin, Millî Mücadele döneminde Pontusluların etkinliklerine ve ileri sürdükleri tezlere dair iyi bir örnek olduğu kanaatindeyiz. Belge ayrıca Millî Mücadele kadrolarının maruz kalabileceği tehlikeler için de önemli bir delil oluşturmaktadır.

⁹ Konstantinos G. Lameraz, **Posi Ke Piyi İ Katiki Tis Mikras Asias Meta Tin Antallagin [Mübadeleden Sonra Anadolu Nüfusu Kaç Kişidir ve Kimlerdir]**, Atina: Ekdisis Mikrasiatiku Sillogu Anatoli [Anadolu Anatoli Cemiyeti Yayını], 1929, s. 3.

¹⁰ Tasos Kontoyannidis, "Arhiyo Ellinon Antarton Tu Pontu: Ehume Strato 20000 Andron Ya Na Ktipisume Ton Kemal [Pontus Çetecileri Arşivi: Kemal'i Vurmak İçin 20000 Kişilik Bir Ordumuz Var]" Erişim: <http://www.pontos.gr/default.aspx?pageid=1293> [01.09.2016]

¹¹ Pelagidis, **a.g.e.**, s. 407.

¹² "İstoriko", Erişim: <http://www.epm.gr/istoriko.htm> [01.09.2016]

“Suret¹³

Yunan Genel Karargâhı'na

Yunan Ordusu'nun Anadolu içlerine doğru ilerleyişinin başarılı bir şekilde başlaması akabinde, ki ulusun bütüncül kurtuluşu için bu ilerleyişin mutlu sonuçlarını herhangi biri her türlü iyimserlikle şimdiden görebilir, Yunanistan'daki Pontuslular Merkez Komitesi bir taraftan Helen Pontus'un özgürlüğü, diğer taraftan Yunan Ordusu'na verilmiş olan zor göreve Helenizmin bu kesiminin imkân nispetinde verebileceği askerî yardım göz önünde bulundurularak, bu bölgede uygun bir şekilde örgütlenmiş yerel kuvvetlerin gerçekleştirebileceği etkinlikle ilgili size düşüncelerini sunmayı görevi saymıştır.

Bilindiği gibi Mustafa Kemal'e bağlı Türklerin millî örgütlerinin merkezi Sivas'tır. Bizim hızlı ilerleyişimizin normal seyretmesi halinde geri çekilen Türk kuvvetlerinin bu merkezde toplanmaları ve buradan saldırarak bizim ilerlememizi engellemeleri ve mücadeleyi kendi lehlerine uzatmaları doğaldır. Mustafa Kemal “Daily Mail” muhabirine vermiş olduğu son demeçlerinde de böyle bir imada bulunmaktadır. Pontuslular Komitesi, Yunan Genel Karargâhı'nın Anadolu'daki Yunan işgalini hangi noktaya kadar ilerletmeye niyetli olduğunu tam manası ile bilemez, bu muhtemelen dış koşullara da bağlı olacaktır. Ancak Kemalistlerin hukukun kararlarına olan tepkisini¹⁴ bastırmak için Yunan Ordusu'na ne gerekiyorsa yapması [görevi] verildiğine göre, Anadolu'daki Helen unsurların daha genel anlamda harekete geçmesi ve seferber edilmesine yönelik her türlü düşüncenin desteklenmeye değer olduğu kanaatindeyiz.

Pontus bugün aşağıdaki kuvvetlere sahiptir:

1. Amasya bölgesinde 4000 adam silaha sahiptir ve Türklerin müsamahası ile Rum köylerinde örgütlüdür. Bu adamlar barışçıl işleriyle uğraşmakla birlikte her an için kendi liderlerinin altında birliklerde toplanmaya ve memleketlerinin savunması için faaliyet göstermeye hazırdırlar. Komite tarafından aylar önce oraya gönde-

¹³ Venizelos Arşivi, 173.315.29 Nolu Dosya

¹⁴ “Kemalistlerin hukukun kararına tepkisi” denilerek, Mustafa Kemal'in liderliğindeki direniş hareketinin itilaf devletlerinin Osmanlı Devleti ve Türk milleti ile ilgili vermiş olduğu kararlar karşısındaki tepkisinden söz edilmektedir.

rilmiş olan Yunan subayı bu kuvvetin örgütlenmesini gerçekleştirmiştir.

2. Bunlar haricinde talimli 4-5000 [4-5 bin] adam 5 yıl boyunca Türk Ordusu ile savaşmıştır. Mütarekeden sonra silahlarını satmışlar ve kendilerini işlerine vermişlerdir. Bir üst merci çağrıda bulunma inisiyatifi almak istediği takdirde hemen bu adamlar daha genel bir gönüllü çağrının çekirdeğini teşkil edebilirler.

3. Kaldı ki Rus Ordusu'ndan Pontus kökenli General Ananias, büyük savaşa Rus kuvvetlerinin lideri olarak katılmış, son olarak Pontuslulardan müteşekkil Helen tümenini idare etmiştir. [Bu tümen] Bolşevikliğin hâkim olması ile dağılmışsa da, bizzat kendisi bizim komiteye kısa bir zaman içerisinde bu tümeni 10000 adamla yeniden teşkil edebileceğini ifade etmiştir.

Bunlar Pontus'un ilk andan sunabileceği talimli ve savaş deneyimi olan adamlardan [oluşan] kuvvetlerdir. Bu kuvvetlerin, bu mücadelede ciddi bir şekilde üstlenildiği takdirde vatanlarının özgürlüğü için koşmak isteyecek büyük sayıda Pontuslunun etrafında toplanacakları en küçük çekirdek olduğunu söylemeye gerek yok.

Güvenilir malumatlardan öğrendiğimize göre tüm Pontus bölgesinde Kemal'in askeri çok azdır, bu kuvvetin mücadeleye büyük bir hizmet vereceğine esaslı bir şekilde inanılabilir. Gerçekten de Samsun çevresinde toplanmış olan bu kuvvet taciz edilmeksizin Sivas önlerine kadar ulaşabilir, Doğu tarafından Kemal'i uğraştırarak buradan onun kuvvetlerinin merkezî ulaşımını kesebilir, onların gelecekte orada toplanmalarını ve daha fazla geri çekilmelerini engelleyebilir.

Küçük de olsa düzenli Yunan Ordusu'nun [bir kuvvetinin karaya] çıkarılmasının oradaki bir savaş faaliyeti üzerinde yapacağı büyük manevî tesiri önerme cesaretinde bulunacaktık.

Pontus'taki Helen unsurun Türklere karşı tahsis edeceği kuvvetler bunlardır. Ancak bunlar dışında Müslüman, ancak Türklere karşı son derece düşmanca tutum içinde olan, örneğin Çerkezler ve güney Sivas'taki Kızılbaşlar gibi diğer unsurların katkısı da daha az öneme sahip değildir. Güney Sivas'taki Çerkezlerle bir ön anlaşma olduğuna, Kızılbaşlar Türklere ölümcül bir şekilde kin duyarken Helenlere

sempati ile yaklaştıklarına göre bu unsurların yardımını hesaba katabiliriz ki, uygun faaliyetler neticesinde kolayca ayaklandırılmaları mümkün olacaktır. [Neden olacağı] büyük şaşırma haricinde bu iki unsurun sunabileceği savaşçı sayısı 15000 adama ulaşacaktır. Çerkezlerin muhteşem süvariye ve mükemmel binicilere sahip olduklarının kaydedilmesi gerekir. Kaldı ki bunlar, Türklerin saldırması halinde bizim çete birliklerimize 3000 atlı sözü vermişlerdir. Tüm Amasya bölgesi buğday ile [küçük ve büyük baş] kesimlik [hayvanlar] açısından zengin olduğundan dolayı bu orduya yiyecek sağlamak zor olmayacaktır.

Yunanistan'da tüm Pontus'u temsil etmekte olan Pontuslular Komitesi, en iddiasız bir hesapla sayılmış olan kuvvetlerin ilham verdiği inancın cesaretiyle şu anda Yunan Genelkurmayı'nın dikkatini bu noktaya çekmeyi görevi saymıştır. Komite Genelkurmay'dan, bu düşünceleri onayladığı takdirde Pontus cemiyetlerinin silahlandırılmasını ve ayrıntılarla ilgili aydınlatılarak kendisine rehberlik edilmesini beklemektedir.

Bu düşüncüyü ortaya koyarak Pontuslular Komitesi, önceden de ifade ettiğimiz gibi bir taraftan batıdaki Yunan askerî kuvvetlerinin mücadelesinin önemli ölçüde kolaylaşacağını, diğer taraftan Pontus'un neredeyse tamamen kendi kuvvetleri tarafından kurtarılarak, Türkiye'nin Avrupa topraklarındaki Helen bölgelerinin kurtuluşunun geldiği anda kendi ulusal kurtuluşunu masaya yatırmak istemektedir. Elbette zaten millî arzularımıza uygun rejimin Anadolu'da temin edilmesine doğru ilerliyoruz ve Pontus'un son derece Helen [karakter taşıyan] bölgesinin bu kurtuluştan geri kalmaması gerekir.

Başkan

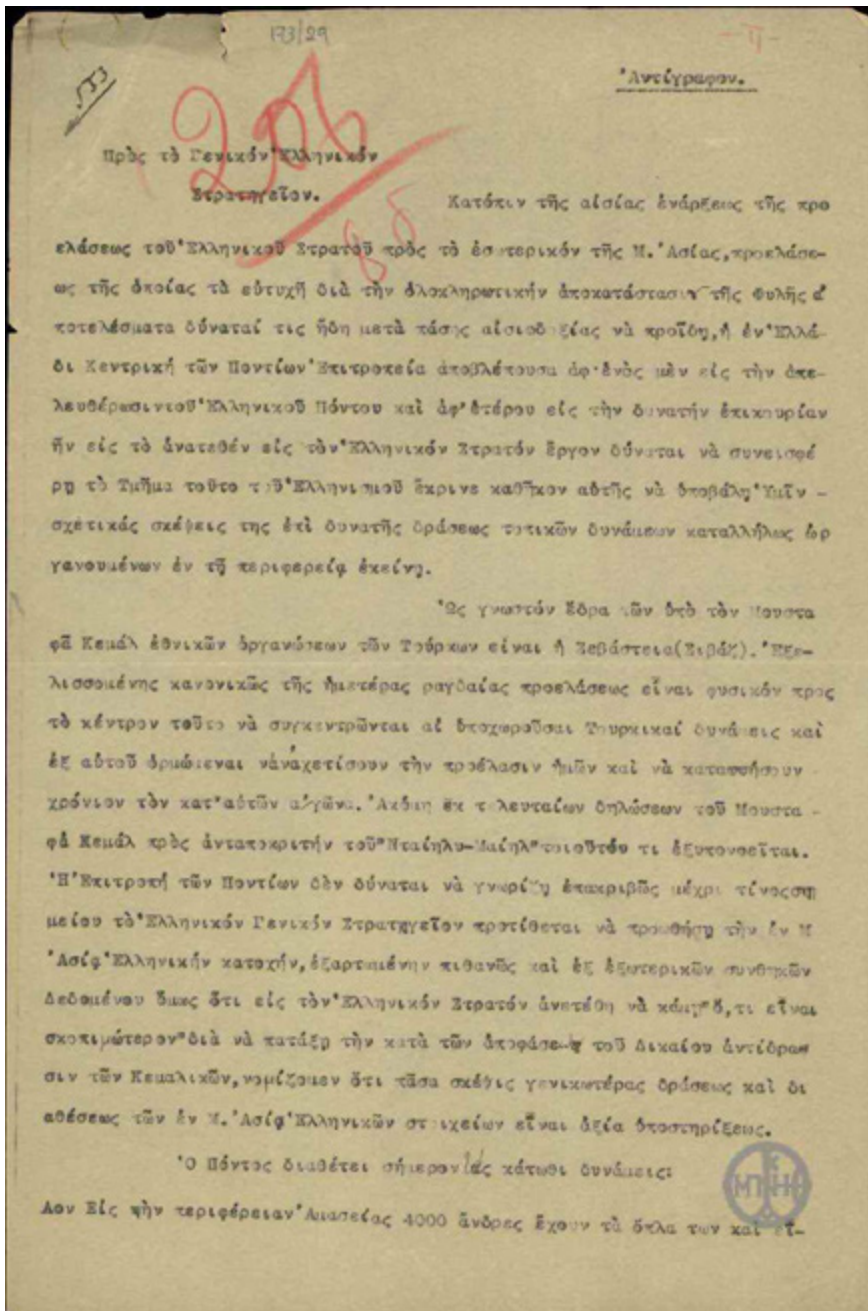
İmza / H. Kalantidis

Sekreter

İmza / K. Kansız''

EKLER

Venizelos Arşivi, 173.315.29-1

ναι ἀργασμένοι εἰς τὰ ἑλληνικά χωρία, τῇ ἀναρχί τῶν Πόντων. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἀσχολούμενοι μὲν ἤδη εἰς τὰ εἰρηνικά ἔργα των, εἶναι ἕτοιμοι ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν νὰ συγκροτηθοῦν εἰς σώματα διὰ τοῦτους ἀρχηγούς καὶ νὰ ἑρπύσσουν πρὸς ἑκπερίσειν τῆς χώρας των ἀποσταλαίς ἐκεῖ πρὸς μὴν τῶν ἑλλήνων ἐξισωματικῶς διὰ τῆς ἑκπεριπέλειας προέβη εἰς τὴν ἀργάνωσιν τῆς συνδέσεως ταύτης.

Βον' Ἐκτὸς αὐτῶν, ἕτεροι 4-5000 ἄνθρωποι γυναικισμένοι καταλήσαντες ἐκεῖ ὁ συνελθὼν ἐπὶ ἐναντίον τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, μετὰ τὴν ἀνωμαλίαν καταλήσαντες τὰ ἔκτα των ἀποδόθησαν εἰς τὰ ἴδια αὐτῶν ἔργα. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἠμπαροῦν νὰ ἀποπέμψουν τὸν κορῆνα μὲν γενικωτέρως ἀπολυτοῦς προσβολῆσεως εἰς ὅς μία ἀνωτέρω ἀρχὴ ἤθελεν ἀναλάβει τὴν κροσσοβουλίαν τῆς κροσσοβουλίας ταύτης.

Γον' Ἐξ ἄλλου ὁ στρατηγὸς Ἀναγίας τοῦ Ρωσικοῦ στρατοῦ, πόντος τὴν καταγωγὴν, μετασχὼν τοῦ μεγάλου πολέμου ἐκεῖ καραλλῆς Ρωσικῶν συνδέσεων, τελουταίως οὐδὲ διοικήσας τὴν ἑλληνικὴν ἠεραρχίαν, ἀποσταλασμένην ἐκ Ποντίου, διαλυθεῖσαν μετὰ τὴν ἐκπερίσειν τοῦ τελευτεβικικοῦ, ὀνόματι νὰ ἀναστῆσθε ἔρ ὅς ὁ ἴδιος ἐδόθησεν εἰς τὴν καθ' ἑμῶς ἑκπεριπέλειαν, ἐν τούτοις βραχυτάτου χρόνου τὴν ἠεραρχίαν ταύτην με ὀνόματι 10000 ἄνθρωπων.

Αὐτοὶ εἶναι αἱ συνδέσεις εἰς ἄνθρωποι καλῶς γυναικισμένους καὶ ἐκπεριπολλέτους τοῦς ἀποδοῦς ὀνόματι εἰς κρῶτην στιγμήν νὰ διαπέσῃ ὁ πόντος. Ἐνόμησον ὅτι αἱ συνδέσεις αὐταὶ ὀνοματι νὰ θεωρηθοῦν ὅς ἐλάχιστος κορῆν κατὰ τὸν ἀποδοῦν ἤθελε συγκανερῶσθαι μέγας ἀριθμὸς Ποντίων οἱ τινες θέλουσι προτιρέσει πρὸς ἀπολυτοῦς τῆς Πατρίδος των ἡμε ἤθελε σοβαρῶς ἀναληφθῆ ταυτοῦτος ἄγῶν.

Δεδομένου ὅτι καθ' ἑμῶν τὴν περιφέρειαν τοῦ πόντου, ὅς γινώσκουμεν ἐξ ἐπαλλῶν κληρονομῶν, ἐλάχιστος εἶναι ὁ στρατός τοῦ Κεμάλ, ὀνοματι ν τις βασιλείας νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ ὀνοματι αὐτὴ ὀνοματι νὰ προσέρβῃ με γάλην θερησίαν εἰς τὸν ἄγῶνα. Πράγματι ἡ ὀνοματι αὐτὴ, συγκανερῶσθαι μὲν κατὰ τὴν ἑμῶν, ὀνοματι, προελασῶσθαι, νὰ φράσῃ ἀνεπὶ τὸς τῆς τεβασιλείας ἀπολυτοῦτος μὲν καὶ τὸς ἑμῶν τὸν Κεμάλ ἀποδο-

κρίσεως τῶν σχέσέων τῆς τοῦτου, τὸν ἐξουσιαστικὸν τῶν ὀργανώσεων τοῦ-
Πόντου ὡς καὶ τὴν παρωσιμισμένην αὐτοῦ καθοδήγησιν εἰς τὰς λακταίαι
ρείας.

Διὰ τῆς ὑπεβαλλομένης ἰδέας ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ποντίων ἐλπίζει ὅτι
ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παραύτης ἀνεφάρμοιεν ἄσπληνός μὲν αὐτιμοῦς θὰ
διευκολυνθῇ ὁ ἀγὼν τῶν ἐκ δυσμενῶν Ἑλληνικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων,
ἀφ' ἑτέρου ὁδῶν, ἀτελευθερουμένου τοῦ Πόντου σχεδὸν διὰ μόνων τῶν ἰδι-
ων αὐτοῦ δυνάμεων, θέλει τοῦ ἐπὶ τούτου τὸ κῆγμα τῆς ἐθνικῆς αὐ-
τοῦ ἀποκαταστάσεως καθ' ἣν στιγμήν μετὰ τὴν ἐτελευτήσαν ἀπελευθερο-
σιν τῶν ἐν τῇ ἡπείρω τῆς Τουρκίας Ἑλληνικῶν χωρῶν, βαίνομεν ἤδη ἄσφα-
λῶς πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν καὶ ἐν Ἀσίᾳ καθ' ἑστῶτος συμφέροντος πρὸς -
τοὺς ἐθνικοὺς πόθους καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως ταύτης ὅν κρῖται νὰ
ὑστερήσῃ τὸ Ἑλληνικὸν ἕταρον κῆγμα τοῦ Πόντου.

*Ο Πρόεδρος.

*Ο Γραμματεὺς.

Ἐ.Υκ. Χ. Καλαντιόης

(*Υκ.) Κ. Κωνσῆς

